

שו"ת מנחת אשר, חלק א', סימן 20

בהיותי ביוהנסברג נשאלתי באסיפת רבני העיר לדעתי לגבי אנשים שעובדים בחברות גדולות ובבנייני המשרדים יש מסעדה המשרתת את ציבור העובדים, ומסעדה זו אינה כשרה. האם מותר לעובדים המדקדקים בכשרות ובכל דקדוקי ההלכה להיכנס למסעדה זו ולאכול את האוכל שלהם שהביאו מביתם, או לאכול שם פירות וירקות ולשתות מים וכדו', דברים שאין בהם כלל חשש איסור, או שמא יש בזה איסור מצד מראית עין. וכיצא בדבר מקובל היום בעולם העסקים שעורכים פגישות עבודה במסעדות...

1. תלמוד בבלי מסכת כריתות דף כא:

אמר רב: דם דגים שכינסו - אסור.

2. רש"י מסכת כריתות דף כא: ד"ה שכנסו בכלי אסור

דמיחלף בדם בהמה **והרואה אומר מותר** לאכול דם.

3. תלמוד בבלי מסכת שבת דף סד:

אמר רב יהודה אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין - **אפילו בחדרי חדרים אסור**. תנן: ולא בזוג אף על פי שפקוק,

4. רש"י מסכת שבת דף סד: ד"ה כל שאסרו

שלא יחשדוהו באיסור... דמיחזי כאזיל לחינגא.

5. פרי חדש יורה דעה סימן 2

והבו דלא לזיזי עלה שאין לנו לגזור ולאסור מדעתינו מפני מראית העין **זולתי במה שנתבאר בתלמוד**...

6. שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן 2

הגה: ונהגו לעשות **חלב משקדים** ומניחים בה **בשר עוף**, הואיל ואינו רק **מדרבנן**. אבל בשר בהמה, יש להניח אצל החלב שקדים, משום מראית העין.

7. ש"ך יורה דעה סימן 2

... **אפילו במידי דרבנן חיישינן למראית העין**... פרק במה בהמה (דף נ"ד) ולא בזוג אף על פי שהוא פקוק משום דמיחזי כמאן דאזיל לחינגא פירש"י לשוק למכור והיינו מראית העין... אף על פי שאיסור מקח וממכר בשבת אינו אלא **מדרבנן**...

8. משנה מסכת כלאים פרק ט משנה ב

השיריים והכלך אין בהם משום כלאים אבל **אסורים מפני מראית העין**

9. רא"ש מסכת כלאים פרק ט משנה ב ד"ה אבל אסורים

דדמי לצמר או לפשתים. ומיני שירים לא היו מצויין ביניהם... הילכך יש לחוש מפני מראית העין, אבל **האידינא בגדי משי מצויין בינינו והכל מכירין בהם** הילכך אין לאסור...

10. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ב סימן מ

ובדבר אם מותר לאכול ברעסטאראנס שמכינים שם רק מאכלי חלב אבל הם של אנשים מחללי שבת, הנה אף שם אפשר להיות כמה מאכלות אסורות כדגים טמאים, וגם השומן שמטגנים בהם אפשר שהם מבהמות אסורות ונבלות, וגם גבינות אסורות, ויש גם דברים שאסורים משום בשולי עכו"ם, ולכן אף ליכנס לשם **לאכול** דברים הידועים שאין בהם שום חשש איסור יש לאסור **מפני מראית עין וחשד**. אך אם הוא **רעב ביותר שמצטער טובא ואין שם מקום אחר לאכול** יכול ליכנס לשם לאכול דברים הידועים למותרין, אבל צריך שיהיה **בצנעא** דבמקום צערא ופסידא לא גזרו רבנן כדאייתא בכתובות דף ס'. והיינו **שלא יהיו מבחוץ מכירין**, דלפני אלו הנמצאים בפנים הרי יראו שלוקח רק דברים הידועים למותרים. ואם יש שם מבחוץ מכירין צריך לומר להם שמצטער טובא ולכן נכנס לשם ליקח דבר הידוע למותר. **אבל בלא מצטער טובא אין ליכנס לשם כלל**.

11. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צו

בדבר נסיעה לאנשים בקאר אחר הדלקת הנרות לביהמ"ד סמוך ערך שני מינוטין לכל היותר אם יש איזה חשש איסור מע"כ ידידי יר"ש ר' משה מעצגער נ"י. נהנתי מאד אשר מע"כ נזדרז לקיים מצות תוכחה לפי דעתו ותשואות חן חן למע"כ וח"ו לי להקפיד בזה, ואי"ה בלא נדר לא אסע עוד משעת הדלקת הנרות בקאר אף שאין בזה שמץ איסור אף לא משום מראית העין. כי ידע ידידי אשר איסור מראית העין הוא רק **בדבר שנעשה זה ברוב הפעמים באופן האסור** והוא עושה זה באופן המותר אסור מפני מראית העין, כגון לעשות ע"י עכו"ם בקבלנות מלאכה כזו שהרבה עושים בשכירי יום שהוא אופן האסור, לכן אסור גם בקבלנות משום מראית העין... אבל לעשות **דבר היתר מפורסם** בשביל איזה אנשים **שיטעו** לחשוב שהוא דבר איסור **לא אסור**. ועובדא זו **שידוע לכל** שנשים מקבלות שבת בהדלקת הנרות ואנשים מקבלים שבת בתוספת קטן כי זמן הדלקת הנרות קבעו בעשרים מינוטין קודם השקיעה בכאן וברוב המקומות וא"כ הוא **דבר מפורסם לכל** אף לנשים שהאנשים עדיין מותרין במלאכה קרוב ל"ח מינוט אף לכתחלה אם לא יקבלו שבת... אבל מ"מ כיון שמע"כ כותב שיש ח"ו קלקול לאיזו נשים ואנשים שידמו שיש בזה זלזול לשבת קדש אראה בלא נדר שלא ליסע עוד בקאר משעת הדלקת הנרות. ידידו המברכו בזכות מצות התוכחה שקיים לכבוד השי"ת ולכבוד השבת קדש לשפע ברכה שבא ע"י קיום שמירת השבת ולסוכת השלום, משה פיינשטיין.

בשו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סימן מ' דן בשאלה זו... ולא הבנתי דבריו כלל דבאמת לא אמרו שם דהקילו **במראית עין** משום צער, אלא דבמקום צער ופסידא התירו **מלאכה כלאח"י**, ומשום כך התירו לגונח לינוק... ומ"מ לפי המבואר לכאורה אין להקל בני"ד דכיון דהרואה יבוא לחשדו באכילת נבילה וטריפה הרי יש מראית עין בדאורייתא ובכה"ג אסרו גם בחדרי חדרים. ועוד מבואר בדברי התוס' **דלא התירו מראית עין כלל משום צער**... ומשום כ"ז צריך לי עיון בדברי האג"מ. אך מטעם אחר נראה להקל בזה משני צדדים: א. יש לעיין אם חשש מראית עין דין כללי הוא... או שמא אין לנו אלא את מה שאסרו חז"ל משום מראית עין ועליהם אין להוסיף... וכבר נחלקו בזה גדולי האחרונים דהנה כתב **המג"א**... ומשום מעשה זה **אסרו משום מראית עין**, אך **הפרי חדש** בסימן תס"א ס"ק ב' **חלק עליו** וכתב דאין בידנו לתקן גזירות ולאסור את המותר משום מראית עין עי"ש... אמנם ביו"ד סימן פ"ז ס"ג כתב בפרי תואר שם סק"ט **דאף לדעת האוסרים אין זה מעיקר הדין אלא מהיות טוב ראוי לנהוג ולהחמיר**... ומ"מ נראה דבשעה"ד ובמקום צורך וטורח יש לנקוט עיקר לדינא דאין איסור מראית עין אלא במה שאסרו חז"ל וכמבואר. ב. כל גדר מראית עין משתנה לפי המקום, הזמן והענין. **ויש דבר שאמש היה בו מראית עין ולאחר שדשו בו רבים שוב אין בו מראית עין**. וכך מבואר להדיא ביו"ד סימן רח"צ... הרי לן להדיא דאף במה שאסרו חז"ל משום מראית עין... ומ"מ בזמן שאין חשש מראית עין משום שהמשי מצוי ואין חשש שיחליפוהו בפשתן אין בו איסור... **וק"ו במה שלא נאסר ע"י חז"ל**. ... ומ"מ מבואר דכל שלפי המקום והזמן ומציאות החיים אין בו משום מראית עין, ואדם הגון מן הישוב ידונו לכף זכות שוב אין בו איסור משום מראית עין. וכך נהגו בעינים רבים. ולדוגמא בעלמא אציין **גילון הזקן** באופן המותר דאין בו משום מראית עין וכבר התירו פרושים את הדבר דכיון דידוע שיש דרך להתגלח באופן המותר למה יחשדו באדם מישראל שעשה באיסור מה שאפשר לעשות בהיתר. וכך גם לגבי **פאות נכריות**, אף שהיות מקום לאסור משום מראית עין דנראה דהאשה יוצאת וראשה פרוע, כיון שידוע שרבות בנות עשו חיל ונשים צדקניות יוצאות בפאות נכריות שוב לא אסרינן משום מראית עין. ונראה כן גם בני"ד דמאחר ומסעדה זו מיועדת בעיקר לעובדים של החברות השוכנות בבית ואין מקום אחר שנוח לאכול בו, **למה יחשדו בכשרים מישראל** שהם נכנסים לאכול בשר תמותות כאשר מסתמא נכנסים לאכול בשר שחוטות, וכי שבקי היתירא לעבוד איסורא, וכך גם לגבי פגישות עסקים כנ"ל. ומשו"כ נראה עיקר דלאחר שרבים נוהגים כן שוב אין בו איסור מראית עין...